

NUOMONĖS

REGIONŲ KOMITETAS

149-OJI RK PLENARINĖ SESIJA, 2022 4 27–2022 4 28

Europos regionų komiteto nuomonė. ES ir Jungtinės Karalystės santykių stiprinimas subnacionaliniu lygmeniu ir Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES teritorinio poveikio ištaisymas

(2022/C 301/03)

Pranešėjas

Michael Murphy (IE/EPP)

Tipererio grafystės tarybos narys, Klonmelio rajono meras

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS (RK)

Bendrosios pastabos

1. palankiai vertina Europos Sąjungos (ES) ir Jungtinės Karalystės Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą (PBS), kuris visiškai įsigaliojo 2021 m. gegužės 1 d. ir suteikia stabilų teisinį pagrindą dvišaliams santykiams; remia bendrą atsakingą požiūrį į PBS, įskaitant Šiaurės Airijos protokolą, įgyvendinimą ir vienodų sąlygų puoselėjimą, taip pat pripažįsta Europos Komisijos pastangas ieškoti kūrybiškų sprendimų, ypač dėl problemų, kylančių tarp Šiaurės Airijos ir likusios Jungtinės Karalystės dalies;
2. primena, kad PBS⁽¹⁾ yra laisvosios prekybos susitarimas⁽²⁾, kuris apima nuostatas dėl bendradarbiavimo ekonominiais, socialiniais, aplinkos ir žuvininkystės klausimais, bet taip pat yra susijęs su „glaudžia partneryste piliečių saugumo srityje“ ir visa apimančia valdymo sistema. RK pažymi, kad PBS apima valstybių narių kompetencijos sritis, kurios kai kuriose ES valstybėse narėse priklauso teisėkūros kompetenciją turintiems regionams;
3. todėl apgailestauja, kad PBS trūksta teritorinės išvalgos ir jame tinkamai nepripažįstamas vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo ES ir Jungtinės Karalystės santykiuose, o į vietos ir regionų valdžios institucijas nuoroda daroma tik tada, kai reikia pritaikyti kai kuriuos susitarimo elementus prie konkrečių regioninių sąlygų⁽³⁾ arba sprendžiant labai specifinius, pavyzdžiui, fiskalinių nuostatų⁽⁴⁾, klausimus; pabrėžia, kad PBS kalbama apie apibrėžtą pilietinės visuomenės vaidmenį, kuris *per se* laikomas vadinamosios institucinės sistemos dalimi⁽⁵⁾;
4. teigiamai vertina Europos Sąjungos ir Jungtinės Karalystės bendradarbiavimą reaguojant į Rusijos agresiją Ukrainoje ir pabrėžia, kad visos Europos vietos valdžios institucijos yra priešakinės linijose teikiant praktinę ir humanitarinę pagalbą;

⁽¹⁾ Grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 217 straipsniu.

⁽²⁾ Grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsniu.

⁽³⁾ 61 psl.

⁽⁴⁾ 249 psl.

⁽⁵⁾ 23 psl.

Didesnio institucinio ES ir Jungtinės Karalystės santykių pripažinimo subnacionaliniu lygmeniu siekis

5. pabrėžia, kad 2020 m. vasario mėn. įsteigta RK ir Jungtinės Karalystės ryšių grupė yra vienintelis institucinis kanalas, suteikiantis forumą nuolatiniam ES ir Jungtinės Karalystės vietos ir regionų valdžios institucijų dialogui ir politinei partnerystei bei keitimuisi praktine patirtimi, ypač teritorinio bendradarbiavimo ir tarpvalstybiniais klausimais; pripažįsta, kad ryšių grupė suteikia abipusiai naudingą ir bendrus interesus atitinkančią erdvę, kurioje galima aptarti problemas ar galimybes, ypač susijusias su visuotinės svarbos teminėmis sritimis (pvz., klimato kaita, turizmu, skaitmenine ir žaliaja pertvarka ir bendru kultūros paveldu), kurias reikia aptarti Jungtinei Karalystei pasitraukus iš ES. Ryšių grupė taip pat suteikia RK atstovams galimybių aptarti tuos klausimus su Jungtinės Karalystės vietos ir regionų valdžios institucijų atstovais, todėl RK gali palaikyti ir puoselėti vaisingus santykius subnacionaliniu lygmeniu;

6. pripažįsta, kad ES ir Jungtinės Karalystės santykiai, atsižvelgiant į precedento neturintį valstybės narės pasitraukimą iš ES, išliks itin intensyvūs ir daugialypiai, palyginti su bet kokiais kitais santykiais su trečiąja šalimi, o santykiai subnacionaliniu lygmeniu nusipelnė pripažinimo; todėl ragina oficialiai pripažinti RK ir Jungtinės Karalystės ryšių grupę ir jos vaidmenį būti oficialiu subnacionaliniu ES ir JK vietos ir regionų valdžios institucijų atstovu pagal PBS, kad būtų galima įvertinti subnacionalinį aspektą sprendžiant pagrindinius politikos ir teisėkūros klausimus, kurie turės įtakos JK ir ES dvišaliams santykiams, panašiai kaip Parlamentinė Asamblėja, Pilietinės visuomenės forumas ir JK ir ES specialieji komitetai veikia savo kompetencijos srityse; taip pat skatina Jungtinės Karalystės vietos ir regionų valdžios institucijas toliau bendradarbiauti su Jungtinės Karalystės Vyriausybe dėl oficialaus šios ryšių grupės pripažinimo;

7. primygtinai ragina Europos Komisiją iš naujo išnagrinėti Jungtinės partnerystės tarybos, kuri prižiūri PBS įgyvendinimą ir taikymą, struktūras, kad būtų galima išspręsti teritorinės įžvalgos trūkumo klausimą, į PBS stebėseną ir valdymą įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas. Vietos dialogų (techninio derinimo) užmezgimas siekiant spręsti klausimus vietos kompetencijos srityse (žuvininkystės, mokymo, judumo, teritorinio bendradarbiavimo ir pan.) padėtų gerinti ES ir JK santykius makrolygmeniu;

8. ragina Europos Parlamentą patvirtinti oficialiai įformintą abipusiai naudingą sąveiką bendrais rūpimais klausimais tarp RK ir Europos Parlamento delegacijos Jungtinėje Karalystėje prie ES ir Jungtinės Karalystės parlamentinės partnerystės asamblėjos (angl. PPA), kad būtų pateikti teritoriniais aspektais pagrįsti įrodymai apie PBS įgyvendinimą;

9. teigiamai vertina vykstančias politinio ir techninio lygio derybas siekiant išspręsti problemas, kylančias dėl Šiaurės Airijos protokolo įgyvendinimo, taip pat žino apie Europos Komisijos vykdomą darbą siekiant užbaigti derybas dėl Gibraltaro sutarties, vis dėlto pabrėžia, kad tokie pokyčiai, dėl kurių vis dar tariamasi, neturėtų trukdyti vietos ir regionų valdžios institucijų skubiam norui apibrėžti bendradarbiavimo būdus;

„Brexit'o“ teritorinio poveikio ištaisymas

10. mano, kad nuo 2020 m. pradžios vis dar sunku atskirti derybų ir PBS įsigaliojimo poveikį nuo COVID-19 pandemijos padarinių⁽⁶⁾; palankiai vertina naujausią RK tyrimą „Nauji ES ir Jungtinės Karalystės prekybiniai ir ekonominiai santykiai: poveikis regionams ir miestams“, kuriame daroma išvada, kad „Brexit'o“ poveikis įvairiems sektoriams ir ES regionams yra asimetriškas, didesnis poveikis daromas mažesnėms bendrovėms, jis gali sumažinti žmonių kapitalo judumą ir susilpninti ES ir JK įmonių bendradarbiavimą, be to, jis neigiamai veikia tarpregioninius projektus su JK vykdančius regionus ir bendruomenes; palankiai vertina tai, kad tyrimas patvirtina, jog reikės padidinti prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo biudžetą siekiant spręsti šio asimetrinio poveikio Europoje klausimą;

11. pripažįsta, kad „Brexit'o“ teritorinis poveikis juntamas visuose ES regionuose ir problemos, be kita ko, yra susijusios su ekonominiais, aplinkosaugos, socialiniais, kultūriniais ir švietimo klausimais – nuo prekybos didžiuosiuose uostuose, kurie yra ypač pažeidžiami, pavyzdžiui, Antverpenas, Kalė, Korkas, Doveris, Dublinas, Roterdamas ir Zebriugė, iki studentų mainų, universitetų sektorių, bendradarbiaujančių prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos srityse, regioninių prekybos agentūrų, tyrinėjančių alternatyvias rinkas ir sprendžiančių piliečių problemas, įskaitant judumą ir integraciją, ateities;

⁽⁶⁾ Žr. RK 2021 m. metinio barometro VI skyrių <https://cor.europa.eu/en/our-work/Documents/barometer-fullreport%20web.pdf>.

12. pabrėžia prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo svarbą mažinant tiesiogines išlaidas ir pasveriant ilgalaikio „Brexit'o“ poveikio vertinimo poreikį, taip pat remiant valstybių narių regionus ir ekonomikos sektorius, įskaitant darbo vietų kūrimą ir apsaugą, pavyzdžiui, taikant sutrumpinto darbo laiko schemas, perkvalifikuojant ir mokant darbuotojus bei tyrinėjant naujas rinkas;

13. todėl primygtinai reikalauja, kad būtų visapusiškai laikomasi reglamento dėl prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo nuostatų dėl regionų ir vietos bendruomenių dalyvavimo įgyvendinant šį rezervą ir ataskaitų teikimo NUTS 2 lygmeniu; taip pat primena, kad, atsižvelgiant į prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo lėšų programavimą, jis yra prašęs sutelkti dėmesį į MVĮ, ES piliečiams reintegruoti skirtas priemones ir techninę pagalbą. Kalbant apie lėšų paskirstymą, RK pasisakė už minimalią aprėptį ir (arba) ribą naujiems jūrų pasienio su Jungtine Karalyste regionams ir finansinės paramos paskirstymą žuvininkystės sektoriui be nacionalinio indeksavimo;

14. šiuo metu kaip ir kolegos iš Jungtinės Karalystės regionų yra susirūpinę dėl to, kad strateginis regioninės politikos planavimas nukentčia dėl prarasto ES sanglaudos politikos finansavimo ir dėl saugumo, kurį suteikia daugiametis programavimas;

Naujų, PBS neapsiribojančių bendradarbiavimo būdų apibrėžimas

15. pabrėžia paprastų vietos valdžios asociacijų ir vietos valdžios institucijų visoje Jungtinėje Karalystėje ir ypač decentralizuotose šalyse pasiryzimą šiuo laikotarpiu po „Brexit'o“ palaikyti nuolatinius, netgi sustiprintus santykius su ES kolegomis;

16. atkreipia dėmesį į tai, kad tikrai naudinga pripažinti ir puoselėti subnacionalinius santykius, nes tai svarbu dėl to, kad derinimas vietos lygmeniu gali prisidėti prie geresnių santykių makrolygmeniu. Pavyzdžiui, atkūrus vietos techninį žvejybos derinimą Normandijos salų regione būtų galima pagerinti ES ir JK santykius makrolygmeniu;

17. palankiai vertina tai, kad net jei Jungtinė Karalystė nebedalyvauja ES finansavimo programose, ji ir toliau dalyvauja keturiuose techninėse ES programose, t. y. „Europos horizontas“, „Copernicus“ ir palydovinė priežiūra, Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa bei ITER. Pažymėtina, kad pirmosios dvi paminėtos programos yra svarbios vietos ir regionų valdžios institucijoms; pažymi, kad yra keletas iniciatyvų, kuriose ir toliau dalyvauja Jungtinės Karalystės regionai, įskaitant Škotiją ir Velsą, kurie tęsia dalyvavimą programos „Europos horizontas“ finansuojamoje iniciatyvoje „Vanguard“ ⁽⁷⁾ (ja padedama transformuoti pramonę po įtraukaus, interaktyvaus ir verslumu grindžiamo proceso, paremto regionų pažangiosios specializacijos strategija RIS3/I3), o Kento grafystės taryba dalyvauja įgyvendinant Sąsiaurio komiteto iniciatyvą ⁽⁸⁾;

18. primena, kad kai kurie Jungtinės Karalystės regionai vis dar yra įtraukti į dabartinį programavimo laikotarpį (iki 2023 m. pabaigos), įskaitant programas „Interreg North Sea“, „Channel Interreg“ ir „Interreg Ireland Wales“, ir pažymi, kad Jungtinė Karalystė yra pagrindinė šių tarpvalstybinių programų finansuotoja – jos finansavimas sudaro iki trečdalis programų biudžeto; pažymi, kad vietos ir regionų valdžios institucijos greičiausiai negalės kompensuoti prarasto programų Interreg finansavimo naudodamosi regioninėmis ar vietos lėšomis;

19. pripažįsta, kad, kalbant apie programų užbaigimą, ypač kai vadovaujančiosios institucijos yra išikūrusios Jungtinėje Karalystėje (kaip antai programų „Interreg France (Channel) England“ ir „Interreg Ireland Wales“), jos turi būti užbaigtos geriausiomis įmanomomis sąlygomis, atsižvelgiant į Didžiosios Britanijos ir ES paramos gavėjų interesus ir laikantis ES reikalavimų;

20. pripažįsta, kad vienintelė po „Brexit'o“ išlikusi tarpvalstybinio bendradarbiavimo programa po 2023 m. bus 2021–2027 m. programa PEACE PLUS, kuriai ES skirs maždaug 1 mlrd. EUR. Programa PEACE PLUS esami programų ES PEACE ir Interreg finansavimo komponentai bus sujungti į vieną nuoseklų tarpvalstybinę Šiaurės Airijos ir Airijos pasienio grafysčių programą. Ši programa tebėra esminis indėlis įgyvendinant Didžiojo penktadienio susitarimą;

21. pažymi, kad Jungtinė Karalystė gali dalyvauti Interreg programose, kuriose jau aktyviai dalyvauja trečiosios šalys, pavyzdžiui, Šiaurės periferijos ir Arkties programoje, Šiaurės jūros regiono programoje ir Šiaurės Vakarų Europos programoje, jei Jungtinės Karalystės Vyriausybė sutiks finansuoti dalyvavimą;

⁽⁷⁾ <http://www.s3vanguardinitiative.eu/members>

⁽⁸⁾ Sąsiaurio komitetas yra dialogui skirtas daugiašalis forumas, suteikiantis savo nariams lanksčią bendradarbiavimo sistemą neperžengiant jų atsakomybės ribų ir išplečiantis bendradarbiavimą įtraukiant vietos suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, iš savanoriškos veiklos sektoriaus, švietimo ar verslo pasaulio.

22. pabrėžia, kad gali būti įmanoma sukurti Europos teritorinio bendradarbiavimo grupę, kurioje dalyvautų partneris tik iš vienos ES valstybės narės, įskaitant jos atokiausius regionus, ir viena vietos ar regionų valdžios institucija iš Jungtinės Karalystės, ir, siekiant bendradarbiauti su Jungtine Karalyste, siūlo ES valstybėms narėms apsvarstyti šią priemonę, jei tai atitinka jų teritorinio bendradarbiavimo nuostatas;

23. apgailestauja, kad Europos Komisija 8-ojoje sanglaudos ataskaitoje neatsižvelgė į „Brexit'o“ poveikį. Šis poveikis turėjo įtakos tam tikrų ES regionų ekonomikos, tarpregioninio bendradarbiavimo, mokslinių tyrimų ekosistemų, mokymo ir demografijos sistemų sutrikdymui. Europos regionų komitetas norėtų, kad taikant perspektyvinį požiūrį laikotarpiu po 2027 m. būtų geriau atsižvelgta į geopolitinius pokyčius;

24. palankiai vertina tai, kad Jungtinės Karalystės miestai ir regionai vis dar aktyviai dalyvauja daugelyje ES tinklų ir asociacijų, pavyzdžiui, Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongrese, ir tikimasi, kad jie išliks tam tikrose Europos asociacijų sistemose, pavyzdžiui, Periferinių jūrų regionų konferencijoje (angl. CPMR), programoje EUROCITIES ir Europos savivaldybių ir regionų taryboje (angl. CEMR), ir kad šie mechanizmai užtikrins puikų keitimąsi patirtimi tarp Jungtinės Karalystės ir ES vietos ir regionų valdžios institucijų;

25. išreiškia įsitikinimą, kad ES ir Jungtinės Karalystės vietos ir regionų valdžios institucijų bendradarbiavimas tęsis vykdant porinę veiklą, atsižvelgiant į tai, kad maždaug 100 Jungtinės Karalystės miestų ir miestelių ⁽⁹⁾ yra susigiminiavę su ES valstybių narių miestais ir miesteliais; ragina partnerystės toliau nagrinėti galimus finansavimo metodus šiam darbui remti, nes šios partnerystės skatina dalijimąsi geriausia patirtimi, abipusį supratimą ir puoselėja bendras vertybes ir yra labai svarbios europietiškam gyvenimo būdui;

26. pripažįsta švietimo mainų svarbą studentų judumo ir mokslinių tyrimų požiūriu, taip pat siekiant ugdyti kalbų įgūdžius ir plėsti žmonių ryšius, ir remia Jungtinės Karalystės decentralizuotą administraciją pastangas atverti naujus bendradarbiavimo kelius neapsiribojant PBS sistema.

27. pabrėžtinai išskiria Velso programą „Taith“ ⁽¹⁰⁾ ir teigiamai vertina Velso ir Škotijos tarptautines mokymosi mainų programas, kurios gali bent iš dalies kompensuoti Jungtinės Karalystės pasitraukimą iš programos „Erasmus+“ ir užpildyti Jungtinės Karalystės nacionalinės Turingo programos ⁽¹¹⁾ paliktas spragas;

28. pažymi, kad pastebima poslinkio į dvišalius santykius tendencija subnacionaliniu lygmeniu, kaip matyti iš ES regionų atstovybių atidarymo Londone ir kitose JK vietose. Jungtinės Karalystės decentralizuotos šalys taip pat vykdo „globalių šalių“ darbotvarkes, kuriose pirmenybė teikiama dvišaliams santykiams su Europos regionais. Kaip matyti iš Didžiojo Mančesterio ir Šiaurės Reino-Vestfalijos partnerystės, dvišalio bendradarbiavimo projektus taip pat inicijuoja Anglijos miestai ir metropolinės zonos. Nors RK palankiai vertina dvišalius santykius, jis siūlo, kad šis dvišalis bendradarbiavimas nebūtų vykdomas vietos ir regionų valdžios institucijų sąskaita tose šalyse, kurių pajėgumai subnacionaliniu lygmeniu yra silpnesni, ir ši parama neturėtų būti suvokiama kaip konkuruojanti su RK tikslu įgyti institucinį ES ir Jungtinės Karalystės santykių subnacionalinio aspekto pripažinimą;

29. mato neišnaudotas ES ir Jungtinės Karalystės vietos ir regionų valdžios institucijų bendradarbiavimo perspektyvas kartu sprendžiant bendrus uždavinius, kaip antai humanitarinės pagalbos teikimas, tvarus Šiaurės jūros, Lamanšo sąsiaurio ir Airijos jūros valdymas, taip pat pasaulinė kova su klimato kaita, darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas vietos ir regionų lygmeniu ir perėjimas prie tvaresnio ir skaitmeninio turizmo; šiuo požiūriu pritaria Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos idėjai užtikrinti minimalųjį darbo užmokestį jūrininkams ir Europos vidaus jungtis, t. y. taip pat ir tarp JK ir Europos Sąjungos, užtikrinantiems darbuotojams;

30. pabrėžia, kad ES ir Jungtinės Karalystės regionų santykiai taip pat grindžiami bendru kultūros paveldu, kalbomis ir keltų (kalbų) ryšiais, be kita ko, bendromis Europos vertybėmis ir mūsų piliečių istorijomis;

⁽⁹⁾ Nacionalinės statistikos biuras, JK, 2018 m. duomenys, paskelbti 2020 m. rugsėjo mėn., <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/datasets/twinnedtownsandsistercities>

⁽¹⁰⁾ Tai 2022 m. vasario mėn. pradėta penkerių metų programa (2022–2026 m.), kuriai Velso Vyriausybė skyrė iki 65 mln. GBP finansavimą.

⁽¹¹⁾ Šioje vienerių metų trukmės programoje nėra abipusiškumo ir ji pirmiausia skirta akademiniams darbuotojams, o ne studentams.

31. daro išvadą, kad visoms ES institucijoms tenka atsakomybė geriau įsisąmoninti ir suprasti ryšių ir partnerystės potencialą subnacionaliniu ES ir Jungtinės Karalystės lygmeniu, pripažįstant pagrindinį vietos ir regionų valdžios institucijų, kaip arčiausiai piliečio esančio valdymo lygmens, vaidmenį;
32. mano, kad išsamių konsultacinių struktūrų, skirtų regionų ir vietos valdžios institucijų pasirengimui „Brexit’ui“, sukūrimas būtų gera priemonė Jungtinės Karalystės ir ES santykiams gerinti;
33. daro išvadą, kad svarstant būsimus ES uždavinius ir kryptį po „Brexit’o“, reikia geriau suprasti ES piliečių patiriamus sunkumus ir turimus prioritetus, ir pripažįsta, kad Konferencija dėl Europos ateities yra tinkamas mechanizmas tam pasiekti.

Bruselis, 2022 m. balandžio 27 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS
